

Voorzitter : J. Oonk, Margrietlaan 28, 7261 CD Ruurlo.
Telefoon 05735 - 2861.

Secretaresse : Mevr. J.M. Das - van Eijl, Postbus 61, 7261 KL Ruurlo.
Telefoon 05735 - 2746.

Penningmeester : A.J. van Bremen, het Hoge 54, 7251 XZ Vorden.
Telefoon 05752 - 2736.
Bankrekening: RABO-bank Ruurlo, rekeningnummer. 3567.22.996
t.n.v. Old Reurle.

Archief : F. Toevank, G.Sprokkereefstraat 2, 7261 GM Ruurlo.
Telefoon 05735 - 1390.

Redactieadres : J.H. Tornij, 't Gotink 43, 7261 VE Ruurlo.
Telefoon 05735 - 2997.

De vereniging is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Zutphen,
onder nummer V 103401.

-o-

VAN HET BESTUUR:

We zitten inmiddels weer in de donkere dagen voor Kerst. Hopelijk heeft Sinterklaas echter voor voldoende surprises gezorgd, om toch wat lichtpuntjes te brengen. En we hopen dat onze Kroezeboom ook wat verstrooiing kan brengen op de lange winteravonden.

De oproep om meer kopij heeft in ieder geval voor de komende tijd weer wat materiaal opgeleverd. Hopelijk stimuleert dit ook anderen om ook eens een bijdrage te leveren. Dat is tenslotte de enige manier om ons tijdschrift levend en levendig te houden. Bovendien krijgt de Kroezeboom met ingang van volgend jaar een nieuw jasje van fijnere snit, om daarmee nog beter voor de dag te kunnen komen. De voorbereidingen voor de fototentoonstelling in 1990 komen inmiddels flink op gang. De grote lijnen liggen zo'n beetje vast en de eerste foto's zijn inmiddels al verzameld. In het volgende nummer van ons tijdschrift komen we daar nog uitgebreid op terug, als er een meer afgerond beeld bestaat van de plannen en de mogelijkheden. Een onlangs in Neede gehouden tentoonstelling van oude foto's werd beschreven als "zeer geslaagd". Dat kan voor ons alleen maar een stimulans zijn. Nog even terugkomend op de samen met Zieuwent georganiseerde bijeenkomst in Mariënelde: het bezoekers aantal van 137 overtrof alle verwachtingen. Samen met de interessante lezingen kan dan ook gesproken worden van een zeer geslaagde avond. We hopen ook een volgend jaar in Mariënelde weer een dergelijke avond, samen met Zieuwent te organiseren. Ook bekijken we of er andere activiteiten zijn, die we samen zouden kunnen aanpakken, al bestaat daarover nog geen duidelijk beeld. Dat moet zich nog verder ontwikkelen.

Avenarius zal met de kerstdagen donkerder lijken dan ooit. Mevrouw Prakke heeft, ondanks alle mooie en geruststellende woorden, definitief afgehaakt en de toekomst is onzekerder dan ooit. Gelukkig heeft het gemeentebestuur nu een duidelijk standpunt ingenomen en bestaat er toch wat hoop dat het ooit weer uit zijn as zal herrijzen. "Hotel Avenarius: een legende herleeft". Was dat geen slogan waarmee men in het verleden al eens de aandacht van de mensen trok? Misschien kan zich dat nog eens herhalen.

Dan heeft op 23 november j.l. ook de excursie naar het Gelders Oudheidkundig Contact in Zutphen plaatsgevonden. Op het moment dat dit stukje geschreven werd moest dit nog gebeuren, maar we gaan er van uit dat het een interessant en geslaagd uitstapje is geweest. Daarvoor heeft het GOC voldoende te bieden. Tot slot wensen we namens het bestuur alle leden alvast heel prettige kerstdagen, een behouden jaarwisseling en een voorspoedig begin van het nieuwe jaar. Daarin hopen we iedereen weer veelvuldig te mogen begroeten.

LEDENADMINISTRATIE:

Nieuwe leden:

VERENIGINGSVONDEN:

Woensdag 13 september 1989:

Op deze eerste avond in het nieuwe seizoen was er een zeer goede opkomst. Na het officiële gedeelte hield de directeur van het Gelders Oudheidkundig Contact, de heer Trijnsburg een korte uiteenzetting over het werk van dit orgaan. Een paar van die werkzaamheden zijn het restaureren van oude merklappen en het helpen bij het organiseren van tentoonstellingen.

Vervolgens hield mevrouw Siebert, restauratrice van doeken en kleding bij het G.O.C. een dia-lezing over oude merklappen. Een kort verslag van die lezing: Het versieren en merken van kleding is al heel oud en kwam al bij de Meden en Perzen voor. In de middeleeuwen werd veel geborduurd in kloosters. Hierbij werden dia's getoond van de zeer bekende "Tapis de Bayeux" uit de 11 eeuw, voorstellende de oorlog tussen Frankrijk en Engeland.

De oudste in Nederland bekende merklappen dateren uit begin 1600. Het merken was o.a. nuttig als herkenning. Verder was merklappen maken een vast onderdeel van de handwerkles, die echter niet door de arme bevolking gevolgd kon worden.

In de 17e eeuw werd er met zijde op linnen geborduurd. Wol was namelijk te kwetsbaar (mot gevoelig); in de 18e eeuw gebruikte men katoen en in de 19e eeuw ging men over op stramien. Letterdoeken zijn oefendoeken. Eerst werden alleen letters gemaakt, later bijbeltaferelen en symbolen, zoals bijvoorbeeld een leeuw (kracht en standvastigheid); een vlinder (onsterfelijkheid); een haan (waakzaamheid en boetedoening) en een krans of kroon (eeuwigheid). Tot slot enkele belangrijke tips voor het bewaren van een merklap. Hang hem op een plaats met zo weinig mogelijk daglicht en NOOIT in de zon. Vouw een doek nooit op, maar rol hem ergens om heen, en leg hem dan zo weg.

Het was een boeiende lezing met een duidelijke toelichting die door de aanwezig zeer werd gewaardeerd.

Maandag 5 oktober 1989:

Dit was een gezamenlijk avond met de oudheidkundige vereniging "Zuwent" in zaal Wieggers te Mariënelde. Op deze avond konden we ongeveer 120 personen welkom heten. Het programma werd voor de pauze verzorgd door "Zuwent". Tonny Holkenborg vertelde iets over de ontwikkeling van de windmolen tot Cooperatie. Na hem hield Jan Penterman een dia-lezing over de Zieuwentse kerken.

In de pauze werd druk gebruik gemaakt van de mogelijkheid om oude foto's en kaarten te bekijken.

Na de pauze was "Old Reurle" aan de beurt. Frits Toevank hield toen een lezing over de oudste boerderijen van Mariënelde, ondersteund met dia's.

Al met al werd de avond door de aanwezigen zeer gewaardeerd.

Woensdag 8 november 1989:

Op deze verenigingsavond werd door de heer Bolwerk, directeur van het Tegelmuseum in Otterlo een dialezing gehouden over Tegels, techniek en toepassing.

In een goed opgebouwd betoog zette hij de techniek en het gebruik uiteen. Tegels bakken is een 470 jaar oud ambachtelijk werk in Nederland. Dit gebruik was 1000 voor Christus als bekend in o.a. Egypte en Perzië. Door de opkomst van de Islam is deze kunst verspreid naar Europa, o.a. door de Kruistochten.

In 1510 was de eerste tegelbakker in Antwerpen. Door de val van Antwerpen trokken veel ambachtslieden naar de noordelijke Nederlanden en zo ontstonden tegelfabrieken in Delft, Amsterdam en nog later in Friesland, omdat men daar goed geboerd had. Tegels waren in ons land een welvaartsprodukt. Er wordt dan ook spaarzaam gebruik van gemaakt.

Enkele tegels langs de schouw, tegels op de vloer en langs de plinten. Soms werd ook de gang betegeld en in Hindelopen zijn de wanden betegeld, maar daar waren dan ook goede visvangst geweest.

In Perzië en Spanje worden tegels veel uitbundiger toegepast. Tempels worden van buiten fraai betegeld; Alhambra in Spanje zijn paleizen met prachtige wanden en vloeren en in de fraaiste kleuren.

Er is eeuwen onderzoek geweest om een goed produkt te maken, zo ook in Nederland. Men kende nu wel de tegels, maar elk land levert z'n eigen problemen. Drie factoren spelen een rol. Zo was bij ons de mergel te vet, zodat men mergel toevoegde (o.a. uit Winterswijk). Het glazuur moet de juiste samenstelling hebben. Had men deze eindelijk gevonden, dan hield men die zorgvuldig geheim. Zo weten alleen ingewijden in de fabriek in Makkum de juiste samenstelling van Oxides, e.d. Ten slotte is ook de temperatuur van de oven een belangrijke factor.

Rond 1700 waren er zo'n tachtig tegelfabrieken in Nederland. Nu hebben we er nog drie, waar ambachtelijk gewerkt wordt. In die tijd komen de afbeeldingen op de tegels. Zoals spelende kinderen, deze konden in 1½ minuut geschilderd worden. Verder o.a. beroepen, bijbelse motieven, afbeeldingen uit de scheepvaart. De tegels worden echter speelser.

Zo zijn er tegels met een kanariekoos erop, een soort "dankbaarheids"tegel. Toen de kolenkachels kwamen, was de afvoer nog niet al te best en stikte er nog wel eens iemand door kolendamp. De kanarie was de redder uit de nood; viel die dood dan moest men luchten.

Er komen nu ook tegels om taferelen te maken. Jugendstil, nog te zien in sommige steden boven de ingang van slagerijen, bakkerswinkels en in stationshallen.

En wilt U tegels uit verre perioden zien, gaat U dan naar Otterlo naar het Tegelmuseum, waar een fraaie collectie is.

NIEUWE UITGAVEN:

Op 7 november jongstleden is in de raadszaal van het gemeentehuis van Zelhem het eerste exemplaar aangeboden aan burgemeester Ridder van Rappard van het boekwerk Marken en buurschappen, boeren en boerderijen in de Graafschap. Auteur van het boek is G.J. van Roekel, die in het verleden ook voor Old Reurle al eens een lezing verzorgde over dit onderwerp. In het 168 bladzijden tellende boekwerk, dat met fraaie foto's is geïllustreerd, komen vele onderwerpen aan bod. We noemen o.a. geologie van de Achterhoek; marken; landweren; boerderijen; endskamers; bakovens; spiekers; leven op het land, enz. enz. Dit boek is, dachten wij, dan ook zeer de moeite waard.

-o-o-o-o-o-o-o-o-

Het 3e deel van het Woordenboek van de Achterhoekse en Liemerse Dialecten WALD is uit, met als titel "De mens en de wereld-B". Het is het vervolg op het in 1987 uitgekomen deel "De mens en de wereld-A". Ook dit boek is weer uitgegeven, onder redactie van Dr. A.H.G. Schaars, door het Staring-Instituut te Doetinchem.

Het nieuwe boek bestaat uit twee hoofdstukken, te weten planten en dieren. Het hoofdstuk over planten valt uitéén in twee delen, te weten een deel met algemene zaken over de planten en een deel waarin de benamingen voor de soorten planten zijn opgesomd.

Het hoofdstuk dieren behandelt naast de algemene zaken, de namen en achtergrondinformatie van zo'n 250 dieren.

In totaal worden er meer dan 3000 dialectwoorden in dit boek behandeld, die vermeld zijn in een alfabetische woordenlijst. Om het opzoeken te vergemakkelijken is er ook een alfabetische lijst met Nederlandse en één met Latijnse plant- en dierenamen opgenomen.

Evenals de voorgaande delen wordt ook dit boek weer gesponserd door de plaatselijke RABO-banken. Zij zijn voor f.22,50 te koop bij de reeds genoemde banken en in de boekhandel.

Opgelet: De RABO-bank Ruurlo heeft voor U een uniek aanbod.

De delen 2 en 3 worden voor een gezamenlijke prijs van f.35,- aangeboden.

EEN EN ANDER VOOR ZOVER DE VOORRAAD STREKT.

89.39 (03)

5 JAAR ONDER D'N KROEZEBOOM

Uitgezocht door mevrouw M.J. Baronesse van Heeckeren van Kell van Tets.

Hieronder vindt U een Lijst van publicaties van de Historische Vereniging "Old Reurle" -opgericht in februari 1984- die beoogt in de meest ruime zin des woords de belangstelling voor de eigen streek, zijn cultuur en historie levend te houden. Deze publicaties zijn afgedrukt in ons kwartaalschrift Onder d'n Kroezeboom.

1984:

Jaargang 1, nummer 1:

D.J.H. Oonk: Verslag van het eerste jaar der Historische vereniging.

Dr.W. Albers: Ruurlose brouwers in de zeventiende eeuw.

Jaargang 1, nummer 2:

Geslachtsboom volgens het Romeinse-, Franse- en Nederlandse recht

Dr.W. Albers. Ruurlose brouwers in de zeventiende eeuw (vervolg)

"Plaats- en boerderijnamen tot 1500 in Ruurlo". overzichtslijst

1985:

Jaargang 2, nummer 1:

"Bewoners Huis te Ruurlo". overzichtslijst.

D.ten Arve: De geschiedenis van Ruurlo

Jaargang 2, nummer 2:

"Veldnamen Ruurlo al bijna in kaart" verslag uit de Gelders-Overijsselse Courant van vrijdag 15 maart 1985.

D.ten Arve. De geschiedenis van Ruurlo (vervolg) voornamelijk de bewoners van Huis te Ruurlo

Jaargang 2, nummer 3:

D.ten Arve. De geschiedenis van Ruurlo (vervolg) met streek-geschiedenis

Jaargang 2, nummer 4:

D.ten Arve. De geschiedenis van Ruurlo (vervolg), voornamelijk over de Marke van Ruurlo

F. Toevank: Bewoning en bewoners van de Luesinkbrink en onder andere t Rikkelier de Wheme en t Tieuwland.

H.F. Widman/D.ten Arve: Uittreksel uit het Markeboek Ruurlo (over turfsteken en nouthakken in het Ruurlose Broek).

1986:

Jaargang 3, nummer 1:

D.ten Arve: Gedicht op het jaar 1986 voor de vereniging "Old Reurle"

J. Boekelder Langs de lijn en op een zijspoor.

H.J. Breukink-Esseienbroek: Gedicht over t Olde Evershuus

J.H. Tornij: De Ruurlose Politieverordening (1857-1922).

Jaargang 3, nummer 2:

"Voorloper van de historische vereniging "Old Reurle"; een verslag in het blad "Landbouw-mededelingen voor Ruurlo" van 4 september 1958 door F.G. Eikink

F. Toevank. Brief van de Landdrost van Zutphen aan de gemeente Ruurlo uit 1789 over "Verbetering Veestapel"

D.ten Arve: Verkoopvoorwaarden van goed Sickelaarskamp te Ruurlo in 1628

J.H. Tornij: De Ruurlose Politieverordening (vervolg).

Jaargang 3, nummer 3:

Mevr. M.J. Baronesse van Heeckeren van Kell-van Tets: Verslag van de braderie.
A.J.van Bremen: A'j plat kōnt praoten (gezegdes die' haost neet meer heurt)
door Albert Jan.

"Het Wapen der gemeente Ruurlo" door wijlen A.D. Pardijs. augustus 1969.

Dr.W. Albers: Ruurlose voorouders.

"Ruurlo in 1847"; beschrijving uit Aardrijkskundig Woordenboek van 1847.

D.ten Arve: Verkoopvoorwaarden van goed Sickelaarskamp (vervolg).

Jaargang 3, nummer 4:

D.ten Arve: De Geks plaatse - Sint Antony Cleyne Broederschap.

J.H. Tornij: De bouw van het Ruurlose Postkantoor.

"Wandeling door Ruurlo", door Ds. J. Craandijk; beschreven in "Wandelingen door Nederland", 7 delen en atlas (1875-1884).

"Het Ruurlose Broek - Een oud Domeingoed", beschreven in "Graafschapsche Geschiedenissen" door Kerst Zwart (1934).

1987:

Jaargang 4, nummer 1:

D.ten Arve: Gedicht op het jaar 1987 voor de vereniging "Old Reurle".

Mevr. A.C. Florijn-Ridderhof: Gedicht op het afgelopen verenigingsjaar.

A.J.van Bremen: A'j plat kōnt praoten (aover andenkens dee ter in Reurle bunt)
door Albert Jan.

"Mooi Ruurlo", gedicht uit boekje Ruurlo's Belang (1907).

"De bosschen bij dorp en kasteel", beschreven in boekje Ruurlo's Belang.

Enige advertenties uit hetzelfde boekwerkje.

"Dorpsrivaliteit", proces-verbaal van 10 november 1860.

Jaargang 4, nummer 2:

G.W. Waanders: De geschiedenis van de R.K.-parochie "Sint Willibrordus" te Ruurlo.

Marten en de vremde Wortel, een gedicht van Jan van Riemsdijk (begin 1900).

F. Toevank: Ruurlo anno 1825.

Jaargang 4, nummer 3:

D.ten Arve: Verslag van het Folkloristisch Festival en de Braderie.

Mevr. A.C. Florijn-Ridderhof: Gedicht t.g.v. 50 jarig bestaan van de Achterhookse Folkloredansers.

D.ten Arve: Verhaal "Verkeerd begrepen".

Mevr. M.H. Everink-Kromdijk: Herinneringen aan vroegere tijden.

"Coöperatieve Stoom-Zuivelfabriek de Volharding", oude foto uit 1916.

"Hof van Roderlo", een bladzijde uit het register op de leenen van het Furstendom Gelre en de Graafschap Zutphen, medegedeeld door A. Schimmelpenninck van der Oye van Nijenbeek. Uitg. Gelderse Volksalmanak 1875.

F. Toevank: Biej 't electrisch.

Jaargang 4, nummer 4:

D.ten Arve: Recensie op het boek "De Historie van Zieuwent" door Jan en Raymond Boekelder.

A.J.van Bremen: A'j plat kōnt praoten (Oranerie dee in de tuin van 't Huus te Ruerle hef estaan) door Albert Jan.

Mevr. M.H. Everink-Kromdijk: Herinneringen aan vroegere tijden (vervolg).

A.P.J. van Heck: Het inkomen van een onderwijzer in de 19e eeuw.

D.ten Arve: Interessante aantekeningen uit een kasboek (van een herbergier, op de boerderij "de Kastelein" aan de Groenloseweg).

1988

Jaargang 5, nummer 1:

G.J.A. Gotink & J.H. Tornij: Dankwoord t.g.v. de totstandkoming van het boek "Ruurlo door de jaren heen", uitgegeven door de RABO-bank te Ruurlo.

F. Toevank: De openbare wegen in Ruurlo rond 1790.

A.P.J. van Heck: Het inkomen van een onderwijzer in de 19e eeuw (vervolg).

Mevr. M.H. Everink-Kromdijk: Herinneringen aan vroegere tijden (slot).

Jaargang 5, nummer 2:

"Verslag over klootschieten", naar aanleiding van een lezing door de heer Bosker op 13 januari 1988.

Mevr. J.M. Das-van Eijl: De tocht naar "waar". Blijven of wegtrekken.....

D.ten Arve: Ruurlo, van oerwoud tot welvarende plattelandsgemeente.

Mevr. R. Breukink-Esselenbroek: R E U R L E (gedicht).

Jaargang 5, nummer 3:

A.J. van Bremen: Verslag van de braderie.

D.ten Arve: Ruurlo, van oerwoud tot welvarende plattelandsgemeente (vervolg).

A.P.J. van Heck: De Dorpsschool.

"Hummelo-Enschedeese Kunstweg 120 jaar".

Jaargang 5, nummer 4:

"Officier van Justitie, toen en nu", verslag naar aanleiding van een lezing door mevr. mr. R.E.H.M. van Heck.

D.ten Arve: Ruurlo, van oerwoud tot welvarende plattelandsgemeente (slot).

"Hummelo-Enschedeese Kunstweg 120 jaar" (slot).

"De tolhekken op 18-1-1930 uitgegraven", oude foto naar aanleiding van dat feit,

R. Boekelder: Het goed tho Vente.

1989

Jaargang 6, nummer 1:

J.A. Drent: De luidklokken van de Hervormde Kerk van Ruurlo.

A.J. van Bremen: A'j plat kōnt proaten ('t Old en nie'je joor) door Albert Jan.

A.P.J. van Heck: De Dorpsschool.

"Door het mooie Slingedal" geschreven door Kerst Zwart, omstreeks 1930.

Jaargang 6, nummer 2:

"Letterdoeken-tentoonstelling", verslag van deze in Ruurlo gehouden tentoonstelling.

"Ruurlo's Dorpsklok", geschreven door Kerst Zwart, omstreeks 1930.

Mevr. M.H. Everink-Kromdijk: Herinneringen aan vroeger.

"Ruurlose wegen", uit Ruurlo's Belang, begin van deze eeuw.

"Stukjes uit de Gelderse Bode" (eerste decennium van deze eeuw).

Jaargang 6, nummer 3:

A.J. van Bremen: A'j plat kōnt proaten (Karkklokk'n) door Albert Jan.

"De richters in het kerspel Ruurlo (1509-1669)", meegedeeld door James Willinck in het maandblad Gelre, jaargang 1916, nummer 19.

"De Ruurlose Molen", verhaal uit de rubriek "Kris Kras Krabbels" van Willy H. Heitling, in de Gelders Overijsselse Courant van 21 november 1958.

Dr.W. Albers: Ruurlose voorouders II.

Jaargang 6, nummer 4:

Mevr. M.J. Baronesse van Heeckeren van Kell-van Tets: Overzicht van publicaties in het kwartaalschrift Onder d'n Kroezeboom.

Mevr. H. Wolsink: Van snorrebot en rozekater.

A.P.J. van Heck: Ruurlo Frans.

Mevr. J.M. Das-van Eijl: Verslag van de lezing over tegels.

G.H. Kreeftenberg: Onderzoek naar een nieuwe vaart.

OVERZICHT PUBLICATIES NAAR ONDERWERP:

<u>Ambachten:</u>	Dr. W. Aalbers. Mevr. J.M. Das-van Eijl.
<u>Geschiedenis Ruurlo:</u>	D. ten Arve. F. Toevank. A.J. van Bremen. R. Boekelder. A.P.J. van Heck.
<u>Gedichten op Ruurlo:</u>	Mevr. H.J. Breukink-Esselenbroek.
<u>Kerkgeschiedenis:</u>	G.W. Waanders. J.A. Drent.
<u>Streekgeschiedenis:</u>	Mevr. M.H. Everink-Kromdijk. Mevr. J.M. Das-van Eijl. G.H. Kreeftenberg.
<u>Politieverordeningen:</u>	J.H. Tornij.
<u>Wegen en vervoer:</u>	J. Boekelder.
<u>Postwezen:</u>	J.H. Tornij.
<u>Onderwijs:</u>	A.P.J. van Heck.
<u>Gedichten op de vereniging:</u>	Mevr. A.C. Florijn-Ridderhof. D. ten Arve.
<u>Speelgoed:</u>	Mevr. H. Wolsink.

OVERZICHT PUBLICATIES DOOR LEDEN VAN DE VERENIGING:

D. ten Arve:	15 maal.
F. Toevank:	7 maal.
J.H. Tornij:	4 maal.
A.J. van Bremen:	6 maal.
A.P.J. van Heck:	5 maal.
Mevr. M.H. Everink-Kromdijk:	3 maal.
Dr. W. Albers:	3 maal.
Mevr. M.J. Baronesse van Heeckeren van Kell-van Tets:	2 maal.
Mevr. Breukink-Esselenbroek:	2 maal.
Mevr. A.C. Florijn-Ridderhof:	2 maal.
Mevr. J.M. Das-van Eijl:	2 maal.
Mevr. H. Wolsink:	1 maal.
J. Boekelder:	1 maal.
R. Boekelder:	1 maal.
J.A. Drent:	1 maal.
D.J.H. Oonk:	1 maal.
G.W. Waanders:	1 maal.
H.F. Widman:	1 maal.
G.H. Kreeftenberg:	1 maal.

VAN SNORREBOT EN ROAZEKATER.....

ingestuurd door mevr. H. Wolsink.

Als grootouders en ouders de huidige generatie zien spelen met computerspelle-
tjes, bestuurbare auto's, pratende poppen, etc. zullen ze vast nog wel eens met
weemoed terugdenken aan de tijd dat ze kinderen waren.

Hoever plezier beleefden ze met datgene wat de natuur en de omgeving en hun ei-
gen fantasie hen bood. Als we het boek van H.W. Heuvel lezen (nagelaten werk)
komen veel herinneringen weer boven. Enkele van die oude kinderspelletjes willen
we in dit boekje vastleggen, al was het alleen maar om de hedendaagse jeugd te
laten zien, dat je met fantasie en goedkoop materiaal ontzettend veel plezier
kunt beleven. De spelletjes waren vaak seizoengebonden.

In het voorjaar als de eiken en beuken loof kregen werden meikevers geschud.

In mei leggen alle vogels een ei, dus dat was de tijd van het vogelnesten zoeken
en jammer genoeg uithalen. Wie bij het hoogste nest durfde was een ware held.

Als de bosbessen rijp waren begon het "fruitseizoen". Wat rijp was werd geplukt
en trouw deelde ieder alles. In de hooitijd was het hooiland ook een heerlijk
speelsterrein; de herfst was de vliegertijd.

Natuurmateriaal is ook prachtig materiaal om muziek mee te maken. Van wilgenhout
of ander weekhout werd een fluitje gemaakt. Een pas ontloken beukenblad of een
grassprietje werd zo een mooi fluitje.

Een geliefd speelding was de "snorrebot", een middenhandsbeentje van een varkens-
poot met een gat in het midden. Een touwtje erdoor, enkele malen ronddraaien en
laten snorren (met een knoop ging het ook goed).

Tikkertje was en is een geliefd spel. Wilde je niet getikt worden dan riep je
"ik verban" of "panne". Pandverbeuren was erg in trek. Ieder gaf een pand (zak-
mes, pet, schoen) en door allerlei gekke/leuke opgedragen handelingen te doen,
kon men het pand terug verdienen.

Op de schoolpleinen werden allerlei spelletjes gespeeld, o.a. touwtje springen,
bokspringen, hoepelen, kaatsen, hinkelen en tolleren. Soms werd de tol versierd,
dat gaf een mooi effect bij het draaien. Sommige jongens hadden een werptol, die
door het geluid wat hij produceerde ook wel "roazekater" werd genoemd. Een klein
tolletje gemaakt van het bovineind van een garenklosje heette "fribbeljantje".
Aan een stevige tak van een boom of aan een dikke balk op de deel werd vaak door
middel van een lang touw een schommel gemaakt en een wip-wap werd gemaakt van
een plank die op een steen werd gelegd.

RUURLO FRANS:

uitgezocht door A.P.J. van Heck.

Bron: Archief gemeente Ruurlo.

Even ter herinnering, 1789 is het jaar van de Franse Revolutie. En dat gaat ons land niet voorbij.

Dat onze bestuurders de bui al zagen hangen blijkt uit het verzoek van de Landdrost in 1794 aan de richter Aberson, om opgave te doen van het aantal manschappen, die in staat zijn om wapenen te voeren, alsmede het aantal beschikbare karren, wagens en paarden. In Ruurlo werden toen 251 woningen en 149 paarden geregistreerd. De Landdrost liet er geen gras over groeien, want binnen 14 dagen worden 51 mannen met spaden en schoppen voor het maken van dammen en retranchementen (schansen) naar Zutphen gestuurd en twee weken later nog eens 14 man extra. Sinds de onthoofding van Lodewijk de 16e vormden Oostenrijk, Pruisen, Engeland, Nederland en Spanje een coalitie teneinde het Franse geweld te keren en dat betekende: oorlog!

In de Achterhoek werden Engelse en Hannoverse huzaren gelegerd. Op 22 december 1794 verschijnt een lijst "der quantiteit van de huislieden, wagens, karren en paarden", zo op ordre en requisitie van de doortrekkende en geinquantierde militairen der geallieerden te Ruurlo hebben moeten opgebodet worden om als wegwijzers en tot het transporteren van zieken, bagage en fourage te dienen.

De geallieerden maakten dankbaar gebruik hiervan. Besspannen wagens en karren en voorspannen reden regelmatig naar Lochem, Borculo, Zutphen, Hengelo, Zelhem, Delden en zelfs Deventer. Veelal ging het hier om het transport van bagage en fourage. Welgeteld werden in de laatste maanden van dat jaar 72 wagens ingezet. Ook toen de geallieerden zich eind 1795 terugtrokken werden van de Ruurlose "diensten" gebruik gemaakt.

Een aardig detail: Voerman Hakken mocht zelfs naar Coesfeld, maar vertikte het daar om verder te rijden. Hij verkocht ter plekke zijn wagen en paard voor 2 dukaten aan de militairen uit Hannover en keerde -waarschijnlijk te voet- naar huis terug. Tegenwoordig over de weg toch zo'n dikke vijftig kilometer!

Op 1 oktober 1795 wordt Nederland bij Frankrijk ingelijfd. Alle staatkundige, rechtelijke en kerkelijke instellingen verdwijnen en er komt een nieuwe grondwet. Nederland wordt verdeeld in 9 departementen met aan het hoofd "commissarissen". Het bestuur wordt Frans, en een burgemeester heet nu "Citoyen le Maire".

In datzelfde jaar requireerde het Franse leger alles wat nodig was, schriftelijk nog wel. Ook Ruurlo ontkwam hier niet aan en leverde menig besspannen wagen of kar om voor het vervoer van bagage en ammunitie te zorgen.

Dat niet alles schadevrij ging mag blijken uit hetgeen H. Binneman overkwam. Zijn schadelijst was als volgt:

- 7 schapen ontnomen	f. 6. --
- 1 paard ontnomen	- 5. --
- 1 paar kousen	- 1. 4.-
- 1 bed met laken	- 8. --
- 1 spiegel en 1 paar schoenen	- 1.14.-
- 7 dagen met paard en wagen naar Borculo, Lochem, Zutphen en Geesterenc	- 22.10.-
- 500 pond hooi	- 9. 1.4
- 1100 pond stro	- 8. 5.-

Totaal (guldens, stuivers, penningen)	f. 61.14.4

Er waren natuurlijk meer schadegevallen, maar terugbetaling ging uiterst moeizaam. Zo beloopt op 29 augustus 1797 de totale schade voor Ruurlo f. 2958,-; maar men krijgt hiervan f. 369,- (1/8) uitgekeerd. De rest gaat in assignaten (dit zijn schuldbekentenissen van de Franse staat).

En de oorlog in Europa ging verder en verder. Op last van het Ministerie van oorlog moeten bereden manschappen worden geleverd. In 1809 opnieuw, "nu van oneindig belang teneinde de vijand (van Napoleon) op vreemd terotoir aan te tasten." In Gelderland moet er een "veldtrein" komen van 500 paarden en 300 manschappen. Dat gaat natuurlijk niet direct, daarom wordt voorlopig volstaan met 74 paarden en 37 manschappen. Maar zij dienen zich wel binnen 8 dagen in Zutphen te melden. De mannen krijgen bij melding één ducaat als premie, nieuwe kleren en als soldij 8 stuivers per dag. De eigenaar van een paard krijgt bovendien 150 à 180 gulden. Maar wat kregen de mannen aan "vivres" per dag ?

- 1½ Amsterdams pond brood;
- ½ Amsterdams pond vlees;
- 1/30 Amsterdams pond zout;
- 1/10 Amsterdams pond rijst;
- 1/16 pint genever;
- 1/20 pint azijn.

N.B. azijn gold als opwekkings- én ontsmettend middel.

In 1811 worden alle jongens, geboren in 1791, voor de militaire dienst opgeroepen en een paar maanden later allen die in 1788 geboren waren. De nood steeg duidelijk, maar het einde kwam in zicht.

Overigens, aan eventuele weduwen en wezen zal een staatspensioen worden uitgekeerd.

Tenslotte: In de zomer van 1812 trekken de Franse troepen zich uit Rusland en Pruisen terug en in 1813 uit de "Lage landen".

Vanaf dat moment heet "Citoyen le Maire" weer gewoon Burgemeester.

ONDERZOEK NAAR EEN NIEUWE VAART.

uitgezocht door G.H. Kreeftenberg.

Bronnen: Invenatris nr. 1879 Oud Archief Zutpen.

Reeds in het voorjaar van het jaat 1601 hadden Brugemeesteren en Schepenen van de stad Groenlo aan Gedeputeerden van de Graafschap Zutphen gevraagd te onderzoeken of er een mogelijkheid was om vanaf Groenlo een waterweg te maken, zodat men vanuit deze stad, via Slinge en Berkel naar Zutphen en Deventer kon varen en aldus handel kon bevorderen.

Door de Jonckers van Heeckeren van Ruurlo en ook door het stadsbestuur van Lochem waren bedenkingen geopperd tegen deze plannen. Deze partijen waren bang dat "een nieuwe vaart" het beschikbare water zou opnemen, waardoor er kans bestond, dat zij voor hun watermolens niet voldoende water hiielden.

Om hierover te kunnen oordelen gingen op den 11den September 1601, op verzoek van "de Magistraet der hoofstadt Zutphen und Gedeputierden der Graeffschap, die Raettsheer Geerlich van der Capellen nemente die Burgemeesteren Schimmelpenninck und Jaegermeester van Eck" om samen met "den landtmeter Kempinck" een nader onderzoek te doen in het geschil tussen het stadsbestuur van Groenlo en de Jonckers van Heeckeren van Ruurlo en het stadsbestuur van Lochem.

Om te beginnen reisden ze (alles ging te paard) naar Lochem "alwaer zij op den Lochemerberg die generale inspectie genaemen op het Compas van die cituatie der omliggende landen, steden en karspelen (= kerkdorpen) und des anderen dages treckende naer Groll hebben de Raedtsheer voorn. metten Landtmeter de Berckell van onderen besichtiget tot an Hagenbeecker vonder". Uit dit onderzoek bleek hen dat "de Berckel invall die navigatie (=scheepvaart) van Groll solde kommen te faceediren (= verder voorbereid) 't voor allen dingen nodich selve sijn die Berckel te doen suyveren und breeden op dat het ancommende water van 't Ruerlsche broeck, Grollsche broeck und anderen des te beter verschot solde hebben".

In het rapport staat verder dat ook "de Grollsche beecke beneden en boeven het Hagenbeecker vonder oick gereynigt solde moeten worden van die hachten und holt-gewas daer umme staende ende liggende" en dat er bij de nieuwe Lochemse molen "een verlaet `Sluys of Schuttinge" moest worden gemaakt, zodat de molen geen schade zou ondervinden.

Uit hun onderzoek in Groll bleek verder dat ook voorbij Groll de Slinge in winterse tijden vaak veel water verzamelde zodat het Hagenbeecker vonder soms een knie hoogte onder water kwam te staan en dat bij erg hoog water de wallen met zoden moesten worden opgehoogd om het water te keren. Verder bleek tijdens hun onderzoek dat er nog twee ander beekjes, namelijk het "Grondler beecksken" en het "Harteler beecksken" in voornoemde Slinge uitmonden.

Op hun inspectietocht ontmoeten zij de circa 60 jarige Henrick Stallknecht uit Borculo die hen desgevraagd vertelde dat " 't Harteler beecksken zijnen oorspronck hadde uyt het Ruyrlsche broeck omtrent Derck van Keppelsborch 't welck so hij seyde nae bij die beeckskens was" waaraan die molens gelegen waren. Henrick Stallknecht vertelde verder van het watertje dat op de "Ruerlsche mol-len uytloopt" en tevens dat er meerdere zijtakken (strancken) waren die het water leyden door het Hoogebroeck naar Heeckerens mollen.

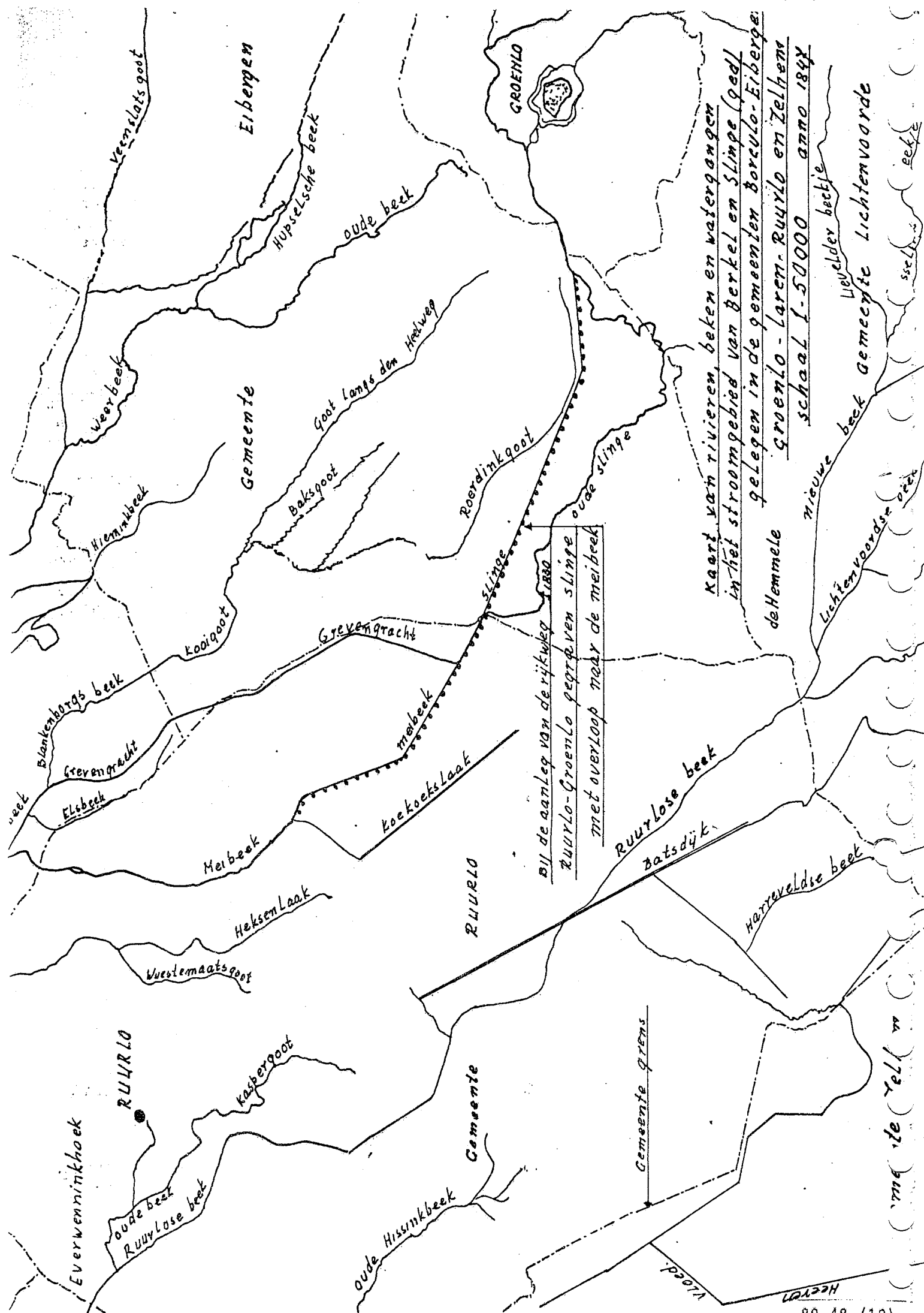
Om U een beeld te geven van het gebied dat door de heren onderzocht moest worden is hier een kaartje van het stroomgebied van de Slinge. Op deze kaart is de nieuwe Slinge al langs de rijksweg gelegd met, zoals aangegeven, een overloop naar de Meibeek.

De oude Slinge had waarschijnlijk, zeker bij hoog water, een verbinding met de - nog niet gerichte - Meibeek. Genoemde Slinge liep midden door het moerasgebied van het Ruurlose broek en het Lindveldse broek.

Omdat de Slinge en ook de meeste andere beken in 1600 nog geen verhoogde kaden hadden liepen bij regenval de omliggende gronden onder water.

De oppervlakte van het als Ruurlose broek aangegeven gebied, die bij de opmeting voor het kadaster in 1830 als mandaat gronden werden ingeschreven, bedroeg circa 166 ha. Dit is bijna een kwart van de hele gemeente Ruurlo.

Over het verdere verloop vertellen we U een volgende keer.

Kaart van rivieren, beken en watergangen
 in het stroomgebied van Berkel en Slinge (ged.)
 gelegen in de gemeenten Borculo-Eibergen
 Groenlo - Laren - Ruurlo en Zelhem
 de Hemmele
 schaal 1-5000 anno 1889
 Nieuwelder beek

Bij de aanleg van de rijksweg 1880
 Ruurlo-Groenlo pegraven slinge
 met overloop naar de meibeek

Gemeente Lichtenvoorde
 Gemeente Ruurlo
 Gemeente Eibergen

Everwinninkhoek

RUURLO

oude beek
Ruurlose beek

Kasberggoot

oude Huisinkbeek

Gemeente

Gemeente grens

Wierd.

Horreveldse beek

Ruurlose beek
Zatsdijk

RUURLO

Koekekslaak

Merbeek

Vuestemaatsgoot

Heksen Laak

Elbeek
Greevengracht

Blankenborgs beek

Kooigoot

Hienmibeek

Wierbeek

Gemeente

Goot Langs den Heelweg

Bakspoot

Roerdinkgoot

oude slinge

GROENLO

Eibergen

Hupselsche beek

oude beek

Veenplatsgoot